STADHUIS OP DE MARKT TE GOUDA

SCHETSVISIE HERBESTEMMING
11 MEI 2022

VAN
HOOGEVEST
ARCHITECTEN

'AUDITE ET ALTERAM PARTEM.'

HOORT OOK DE ANDER.

TOELICHTING BIJ DE RUIMTELIJKE VISIE

Dit document bevat de ruimtelijke visie van Van Hoogevest Architecten op het hergebruik van het historische Stadhuis van Gouda. Vanuit de aangereikte visie en houtskoolschets met het concept met de nieuwe programma onderdelen en de maatregelen rondom verduurzaming en toegankelijkheid werd duidelijk dat er ook een ruimtelijke opgave ligt voor het realiseren van het plan in het stadhuis. Dit heeft ertoe geleid dat er door Van Hoogevest Architecten is gestudeerd op een integrale vertaling van de maatregelen in een eerste ruimtelijke schets. Hierbij zijn de volgende stappen gezet:

1. Onderzoek bouwhistorie: Het gaat om een zeer gelaagd monument. Op basis van het bouwhistorisch onderzoek van BBA zijn de verschillende tijdslagen in beeld gebracht in plattegrond en fotobeelden. De eeuwenoude ruimtes hebben veel ontwikkelingen doorgemaakt en zijn steeds afgestemd op nieuwe functies.

2. Gebouwanalyse: In de gebouwanalyse is de lange gebruiksgeschiedenis getekend en beschreven. De reconstructie van tijdslaag 15e eeuw, tijdslaag 17e eeuw, tijdslaag 19e eeuw en de situatie vóór en na de restauratie van Van der Steur in 1940 gevisualiseerd.

3. Knelpunten en kansen: Wat in essentie een gesamtkunstwerk betrof is ontwikkeld tot een wat vertroebeld beeld. Echter, er zijn kansen om de kwaliteiten van het verleden beter voor het licht te brengen en de 17e tijdslaag te versterken.

4. De ruimtelijke visie: Ruimte voor nieuw gebruik met respect voor bouwhistorie.
De schets bevat een aantal ingrepen die leidend zijn in de uitwerking van het ontwerp waarbij de samenhang van de functies uit het concept, de beleving van het gebouw (binnen én buiten), de routing door het gebouw en de toegankelijkheid van de entreegebieden centraal staan:

- Betere verbinding van de burgerhal met het marktplein voor een laagdrempelige en toegankelijker entree voor ontmoeting;
- Een nieuwe lift van burgerhal tot zolder;
- Verbeteren van de trap van burgerhal naar het benedenplein;
- Lichtinval en zichtlijnen benedenplein herstellen zodat een lichte ontvangstruimte ontstaat;
- Vervangen van sanitair door nieuwe lift, vernieuwen van de keuken en plaatsen nieuw sanitair t.b.v. het werkhuis;
- Deel van de raadzaal op de zolder gebruiken voor inpassen van lift en bergruimte;
- Deel van de onder verdieping gebruiken voor inpassen van nieuw sanitair en keuken.

5. Verduurzaming: onderdeel maken van het plan met terughoudend en slim ingrijpen.

De ruimtelijke schets is informerend besproken met de Adviescommissie Omgevingskwaliteit en met de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed.

Deze ruimtelijke visie kan het vertrekpunt zijn voor het maken van een ontwerp waarin de ruimtelijke ingrepen en de verduurzamingsmaatregelen integraal worden uitgewerkt.

HET STADHUIS ALS ICOON VAN DE STAD

SAMENHANG VAN DE CULTURELE AS

CULTURELE AS

Sint Jan *'de geest'*

De Sint-Janskerk is in zijn huidige vorm na de grote brand in 1552 - die de voorganger uit 1280 verwoestte - ontstaan. De kerk is vernoemd naar Johannes de Doper, de schutspatroon van Gouda. Met een lengte van 123 meter is de Sint Jan de langste kerk van Nederland. Tevens is de kerk beroemd om haar Goudse Glazen: gebrandschilderde ramen, voornamelijk uit de Middeleeuwen en Renaissance, tonen afbeeldingen uit de Bijbelse en vaderlandse geschiedenis.

Waag *'de handel'*

De Waag van Gouda stamt uit 1668. De benedenverdieping van het pand werd vroeger gebruikt om o.a. kazen te wegen. Tegenwoordig is de Goudse Waag ingericht als Kaas- en Ambachtsmuseum. Tevens is op de begane grond VVV Goude gevestigd.
In de zomer, vanaf april tot eind augustus, wordt elke donderdagmorgen een kaasmarkt gehouden waarbij het proces van wegen, keuren en verhandelen getoond wordt.

Museum *'de stad'*

Museum Gouda is gevestigd in het voormalige Catharina Gasthuis, waarvan de geschiedenis teruggaat tot in de 14e eeuw. Sinds 1947 is het Museum Gouda er gevestigd en worden er de kunstschatten van Gouda getoond: altaarschilderijen, schuttersstukken en Gouds aardewerk. Ook wordt de geschiedenis van Gouda verteld aan de hand van de interactieve stadsmaquette.

Stadhuis *'de mens'*

De bouw van het stadhuis midden op de markt begon in 1448. In 1459 werd het gotische gebouw opgeleverd. Op de begane grond, in een koele, overwelfde ruimte, bevond zich de vleesmarkt in het verlengde van het marktplein. Op de bel-etage en de verdieping erboven werden de ruimtes voor stadsbestuur, stadswacht en rechtspraak ondergebracht. In de loop der eeuwen is het stadhuis meerdere keren verbouwd om aan de eisen van het toenmalig gemeentebestuur te voldoen. Sinds in 2012 het nieuwe Huis van de Stad gebouwd werd, wordt het oude stadhuis niet meer gebruikt voor raadsvergaderingen. Momenteel is het open voor bezoek en is het te huren voor burgelijke huwelijksvoltrekkingen.

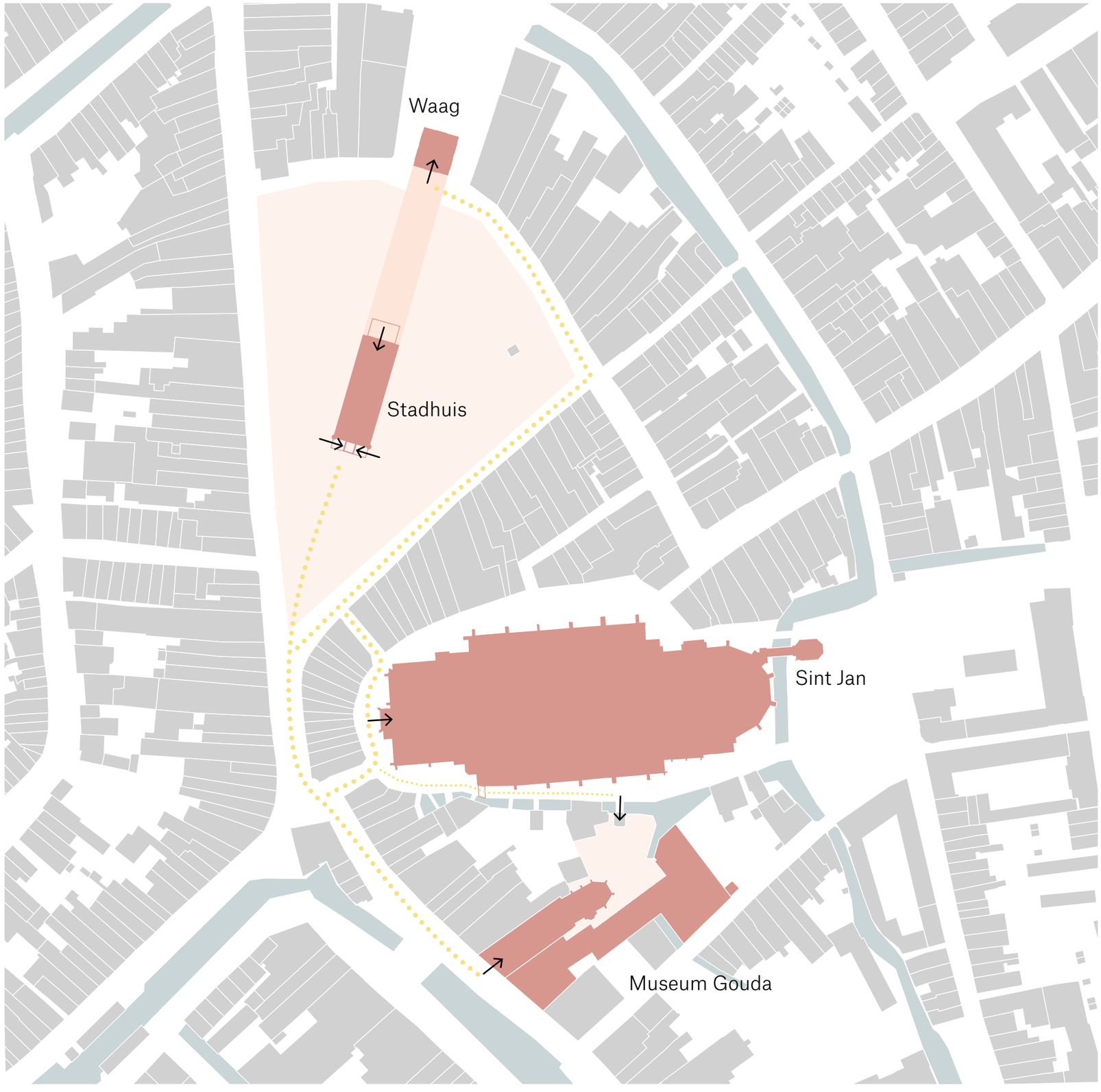
CULTURELE AS

Het Stadhuis op de markt staat niet op zichzelf, maar is verbonden met 3 andere grote monumenten in Gouda die ieder hun eigen verhaal vertellen. Op de vorige pagina zijn deze toegelicht.

De Waag, symbool van de handel, staat in nauwe relatie met het Stadhuis, dat op de begane grond ook een overdekte markthal (nu burgerhal) huisvestte. De relatie tussen Waag en burgerhal, i.c.m. het marktplein en de Goudse kaasmarkt, kan verder onderzocht en versterkt worden.

De Sint Jan en het Museum Gouda bevinden zich ook in elkaars nabijheid. Ook richten zij zich deels op eenzelfde thematiek, zo toont het museum de altaarstukken die vroeger in de kerk stonden.

Samen vormen deze 4 monumenten de 'Culturele As' van Gouda. De verbinding tussen deze gebouwen kan versterkt worden door een eenheid in signing bij de entrees, maar ook door een route zichtbaar te maken in het straatwerk.

HET STADHUIS ALS ICOON VAN DE STAD

DE WEERSPIEGELING VAN DE SAMENLEVING VAN TOEN,

BROEDPLAATS VAN DE SAMENLEVING VAN STRAKS

“De plek waar de samenleving wordt gevonden en wordt gemaakt"

THEMA'S TOEKOMSTIG GEBRUIK:

ONTMOETEN **VIEREN** **INSPIREREN**

AANPAK

ONDERZOEK BOUWHISTORIE > EEN ZEER GELAAGD MONUMENT

GEBOUWANALYSE > EEN LANGE GEBRUIKSGESCHIEDENIS

KNELPUNTEN EN KANSEN > TOEGANKELIJKHEID EN VARIËTEIT

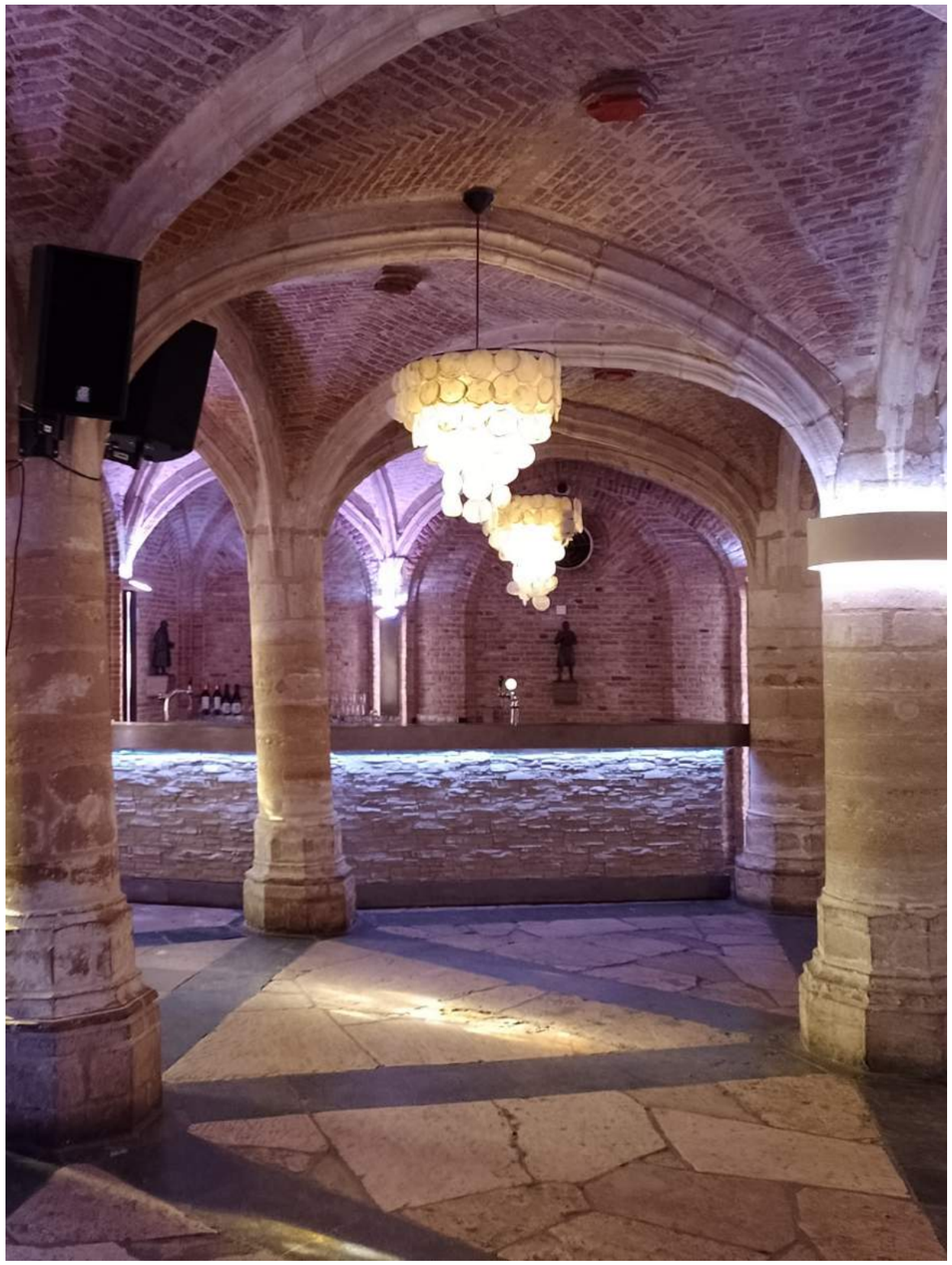
RUIMTELIJKE VISIE > RUIMTE VOOR NIEUW GEBRUIK MET RESPECT VOOR BOUWHISTORIE

HISTORISCHE ONTWIKKELING

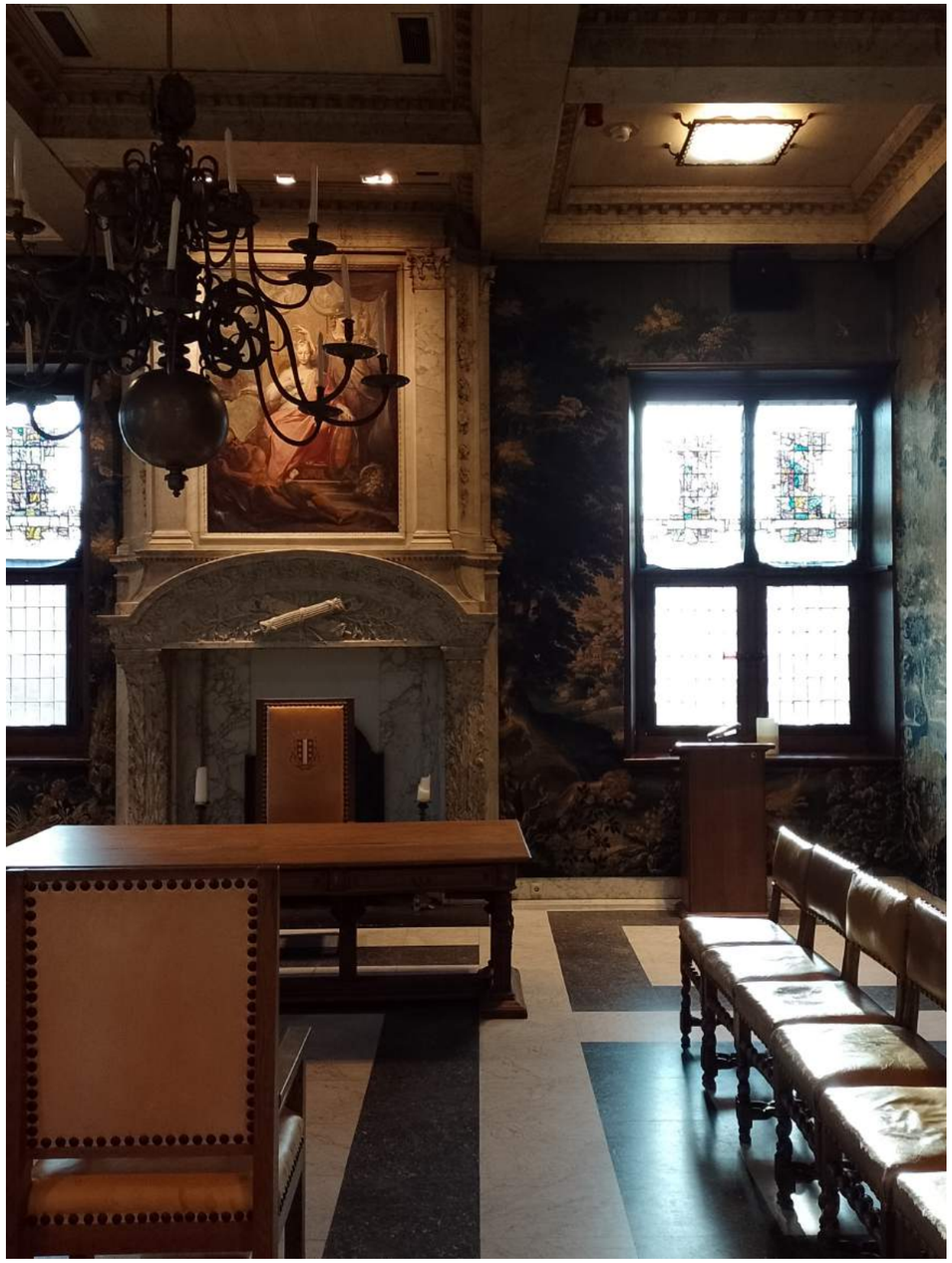
VAN MIDDELEEUWEN TOT NAOORLOGSE RESTAURATIE

DIVERSITEIT IN RUIMTES EN BELEVING

De eeuwenoude ruimtes hebben veel ontwikkelingen meegemaakt, en zijn steeds afgestemd op nieuwe functies.

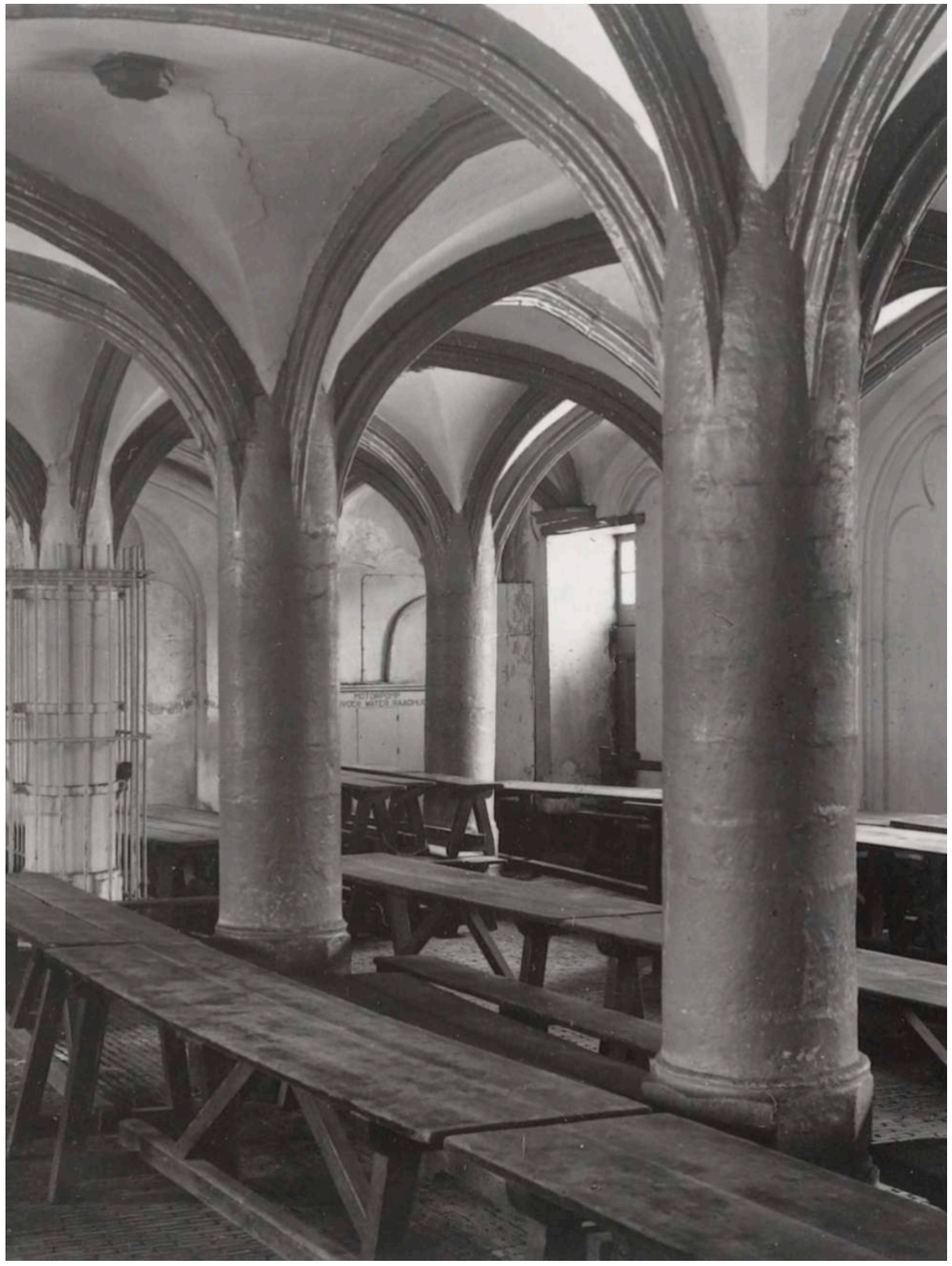
De burgerhal zoals in de huidige toestand, aangekleed voor (trouw)feesten.

De raadszaal wordt voornamelijk gebruikt als trouwzaal.

DE BETEKENIS VAN TOEN - DE RUIMTES VAN STRAKS

Vroeger was er een duidelijker onderscheid in sfeer en functionaliteit van de ruimtes.

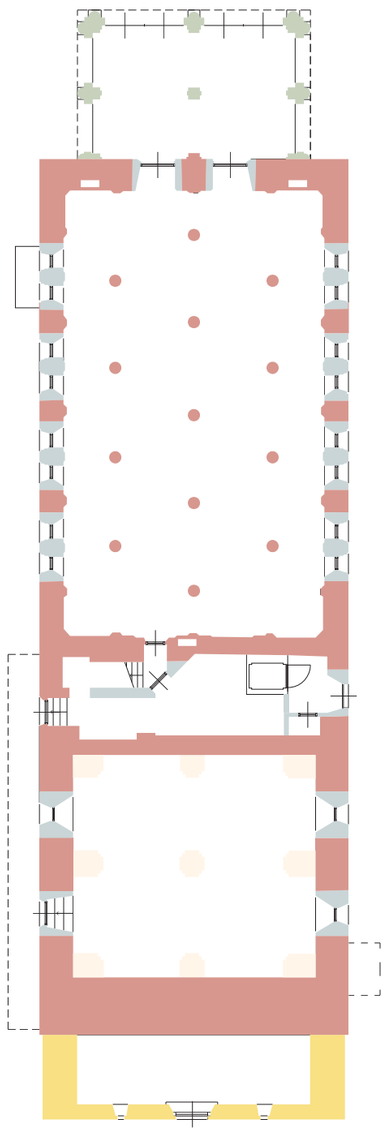

De burgerhal in gebruik als boterhal omstreeks 1920-1930.

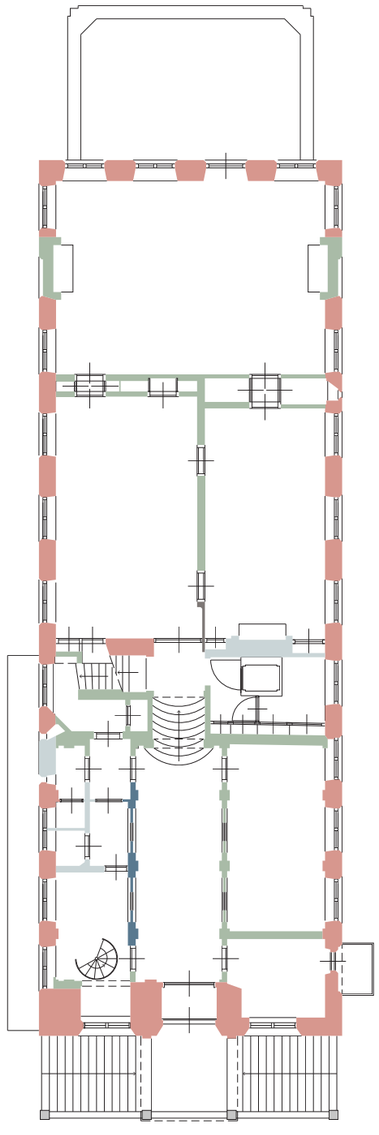

De raadszaal tijdens een toespraak van burgemeester K.F.O. James in 1938

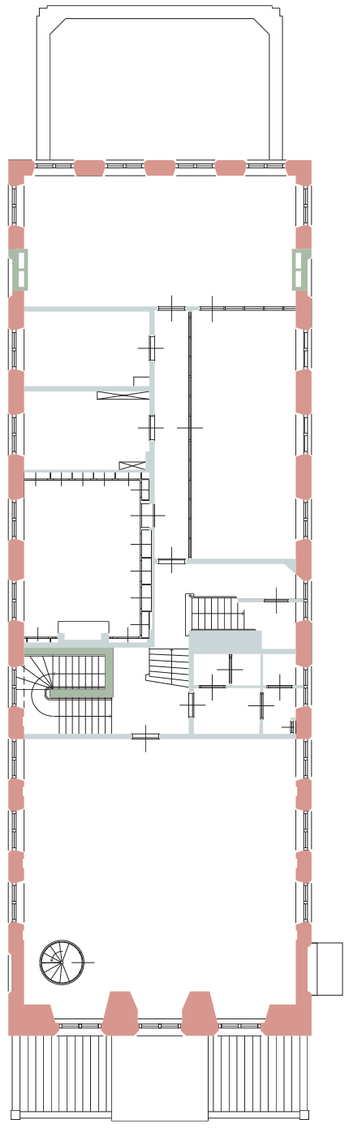
OVERZICHT HISTORISCHE TIJDSLAGEN

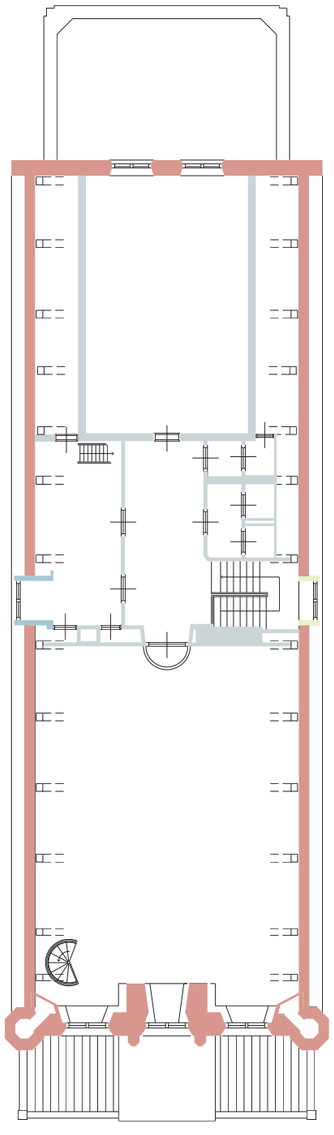
onderverdieping

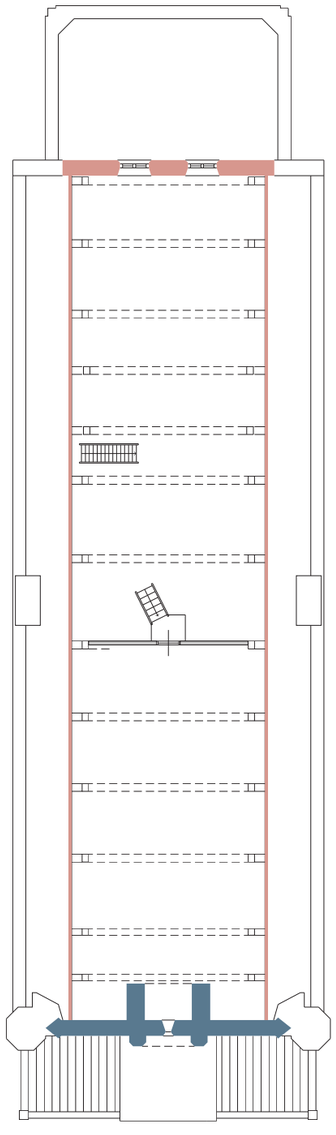
bel-etage

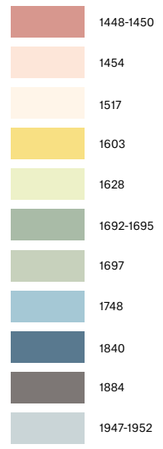
verdieping

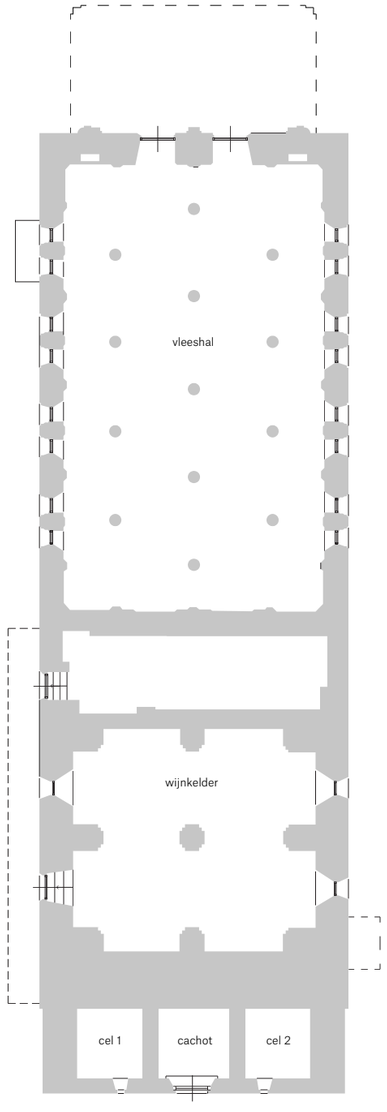
zolder

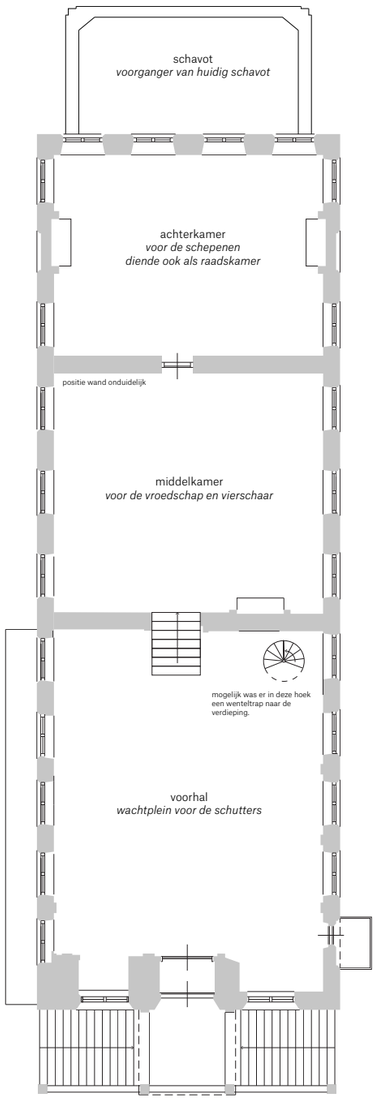
kap

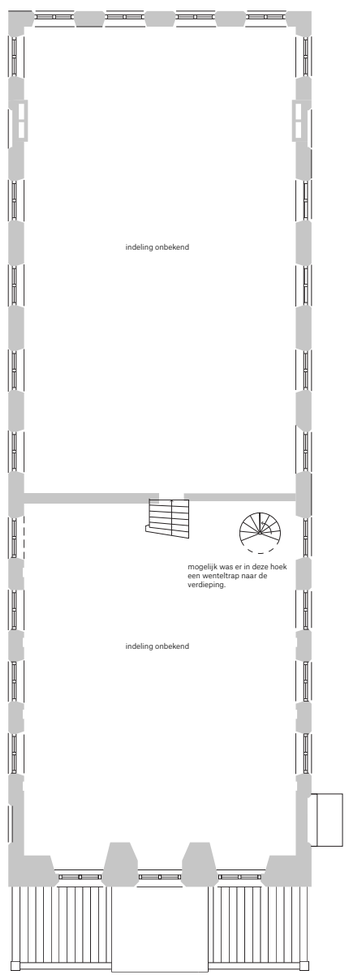
RECONSTRUCTIE TIJDSLAAG 15E EEUW

onderverdieping

bel-etage

verdieping

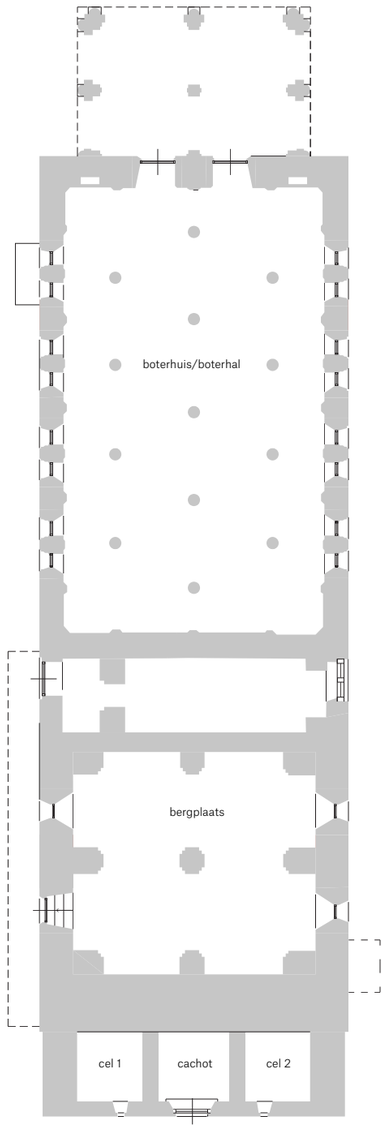

De huidige burgerhal (vroeger vleeshal, verlengde van de markt) is één van de weinige ruimtes waar de oorspronkelijke constructie en materialen nog te vinden zijn. De foto dateert van 1954, ná de restauratie.

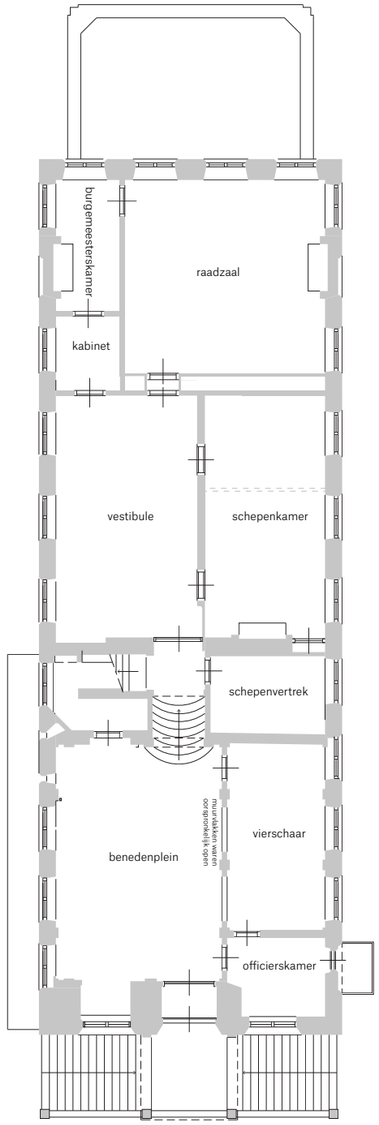

Op een foto uit 1920-1930 is de oorspronkelijke vloerafwerking en indeling als marktruimte voor het verhandelen van vlees en later boter te zien. De zware stenen ruimte met kleine vensters bewaarde de versheid van de handelswaar.

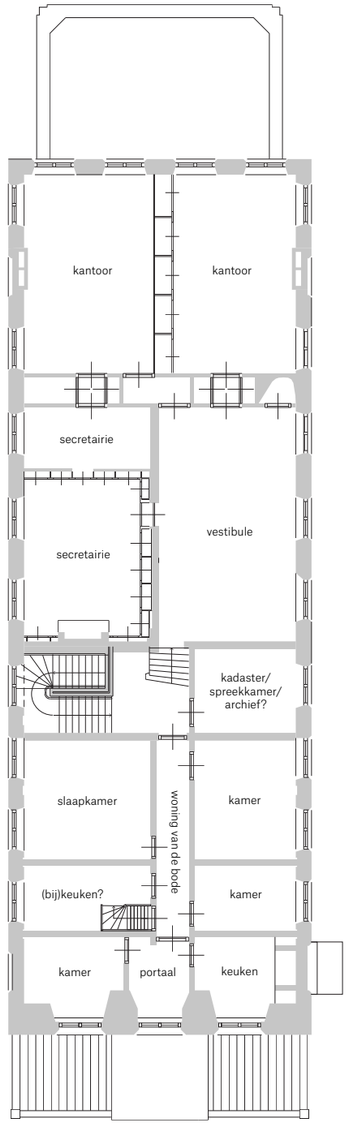
RECONSTRUCTIE TIJDSLAAG 17E EEUW

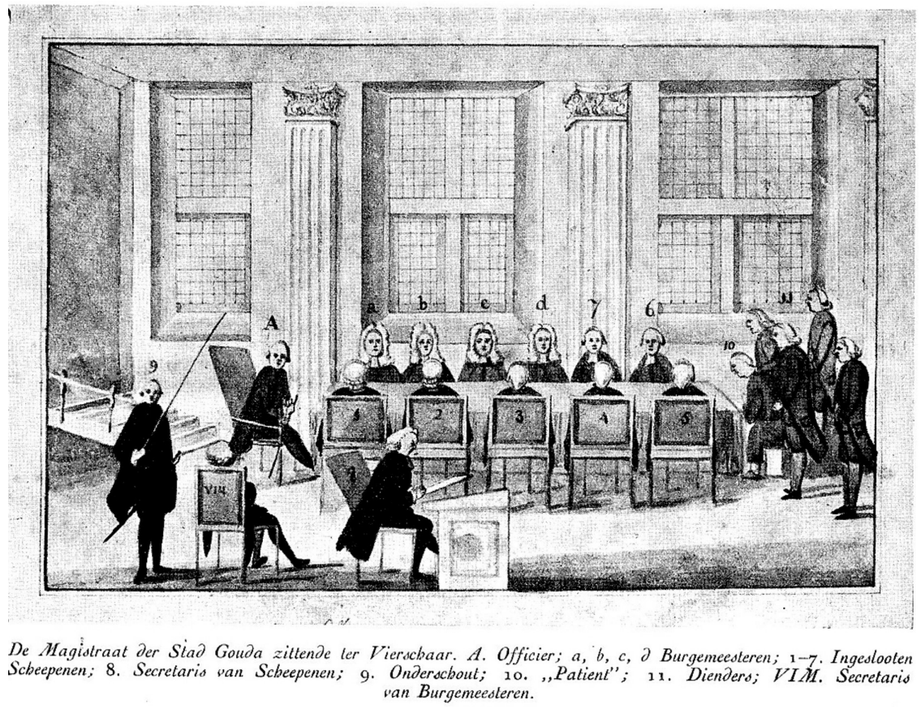
onderverdieping

bel-etage

verdieping

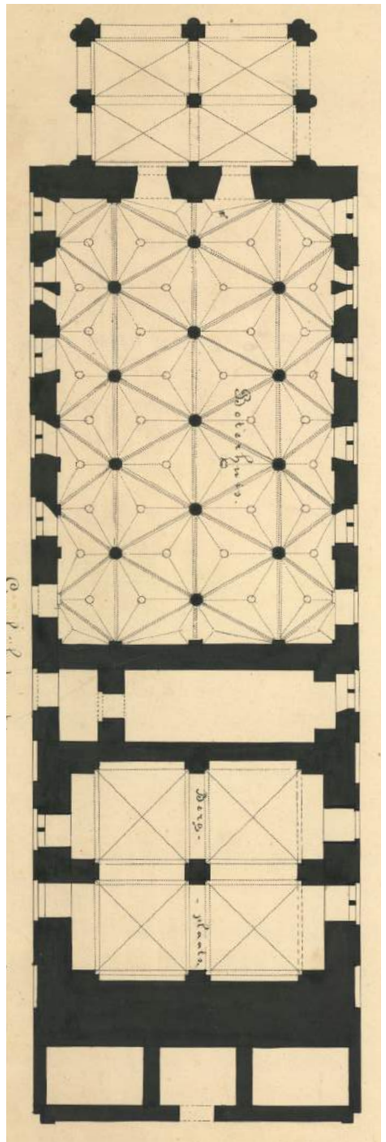
De Magistraat der Stad Gouda zittende ter Vierschaar. A. Officier; a, b, c, d Burgemeesteren; 1–7. Ingeslooten Scheepenen; 8. Secretaris van Scheepenen; 9. Onderschout; 10. „Patient"; 11. Dienders; VIM. Secretaris van Burgemeesteren.

'De Magistraat der Stad Gouda, zittende ter Vierschaar' - een tekening van het benedenplein met vierschaar, daterend uit de 18e eeuw.

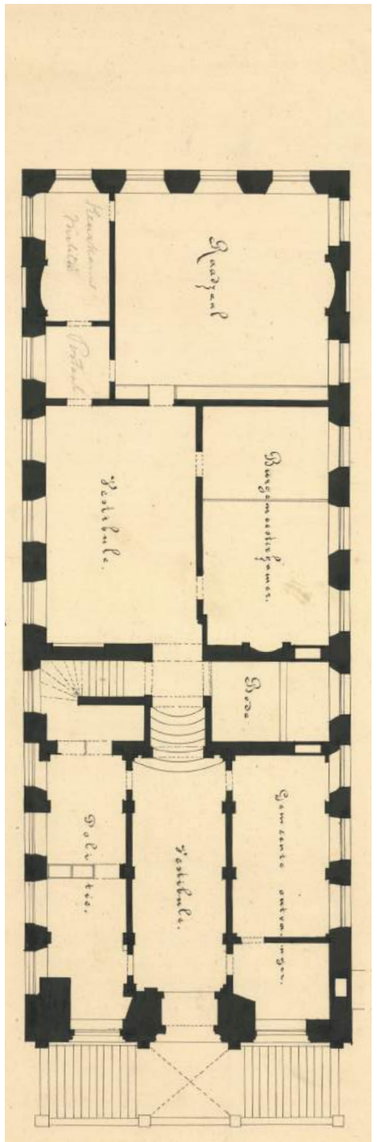

Het wandtapijt uit 1642 voor de toenmalige raadzaal.

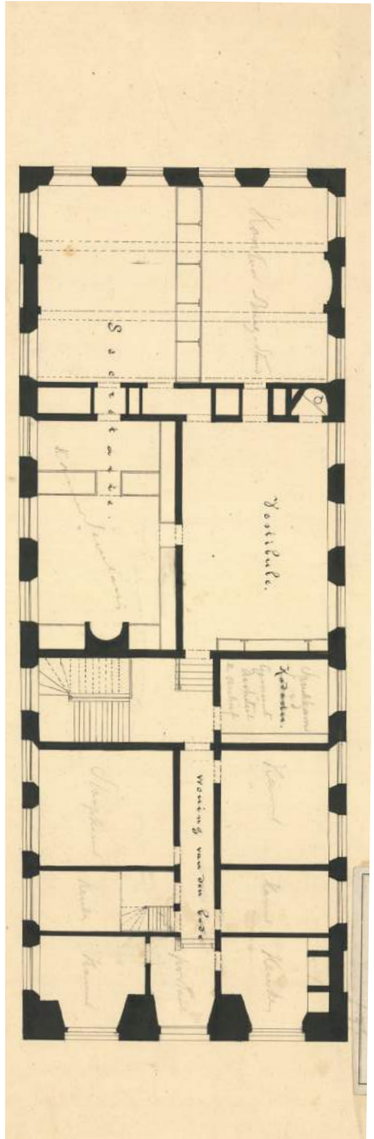
TIJDSLAAG 19E EEUW (1877)

onderverdieping

bel-etage

verdieping

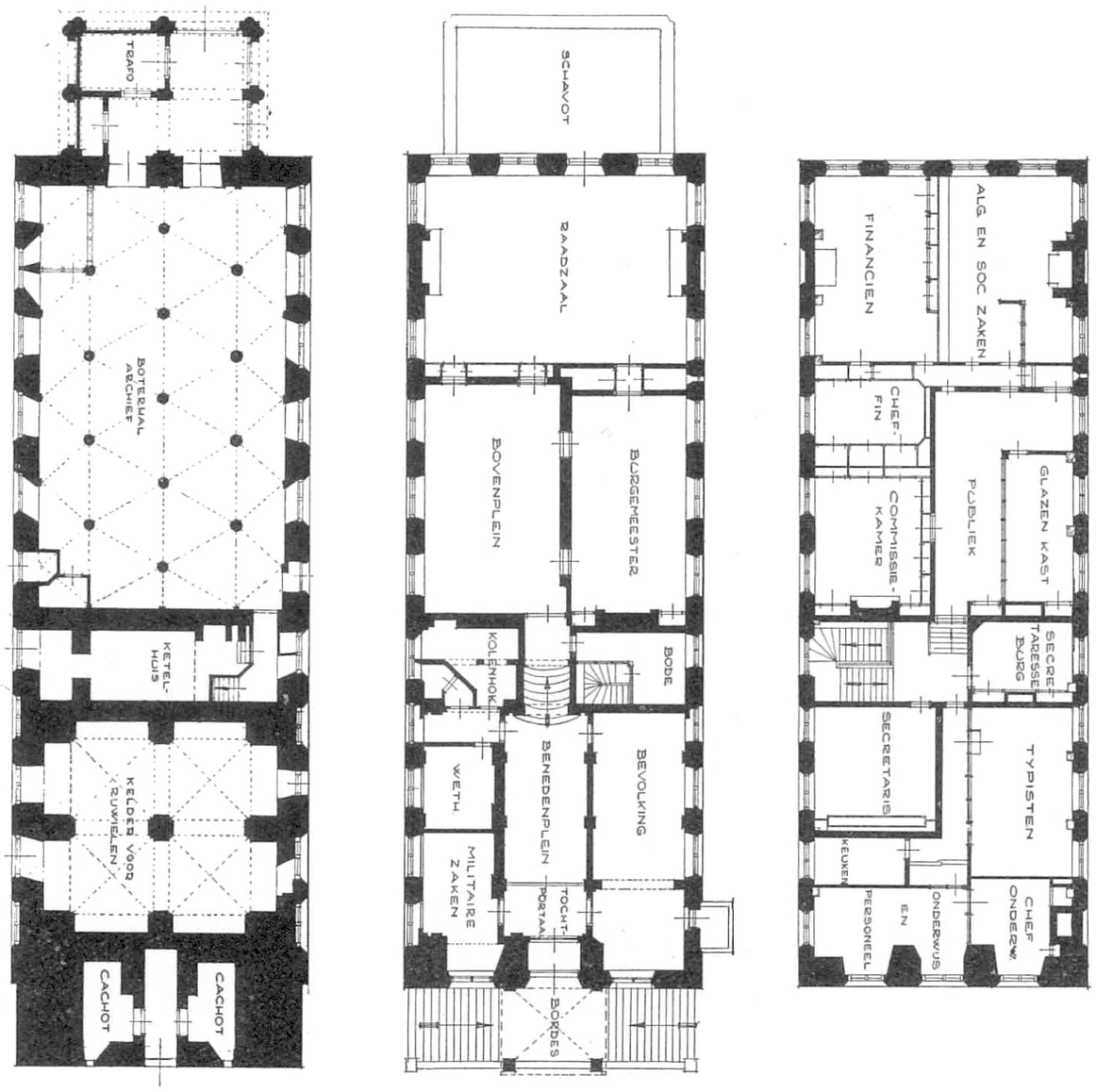

Bezoek van koningin Wilhelmina en koningin-regentes Emma in 1897, voor dit bezoek is de toegang gerealiseerd van raadzaal naar schavot.

Ansichtkaart met de markt voor het stadhuis in 1908.

SITUATIE VÓÓR RESTAURATIE VAN DER STEUR (1940)

onderverdieping bel-etage verdieping

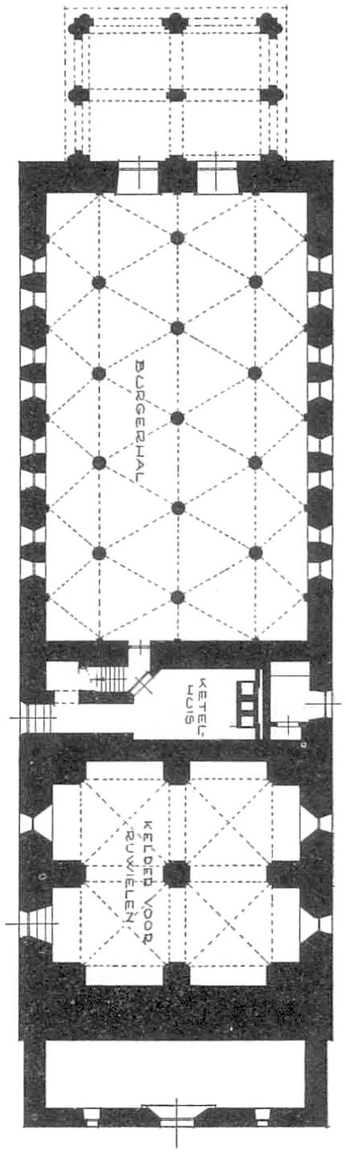

Burgemeesterskamer met wandbespanning omstreeks 1927-1938.

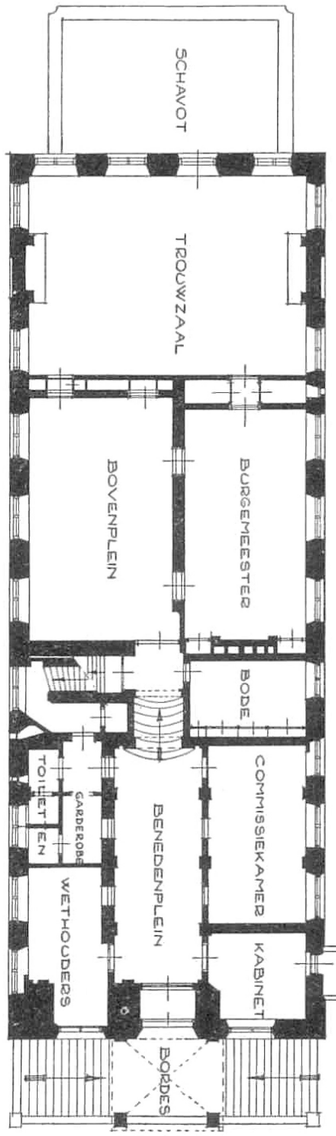

De burgerhal ingericht als archief omstreeks 1937.

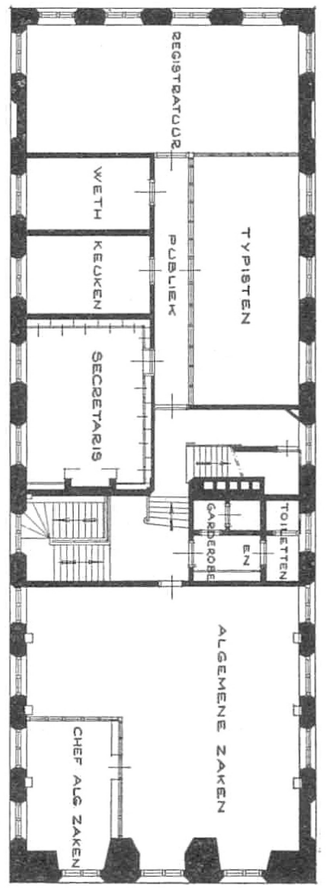
TIJDSLAAG RESTAURATIE VAN DER STEUR 1947-1952

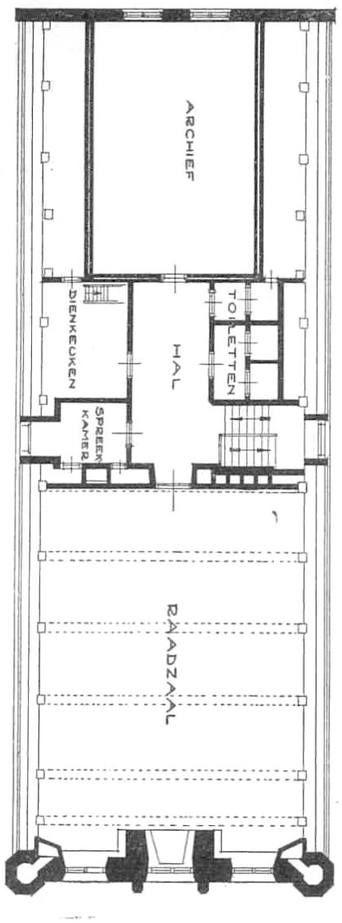
onderverdieping

bel-etage

verdieping

zolder

Typistenruimte net na de restauratie.

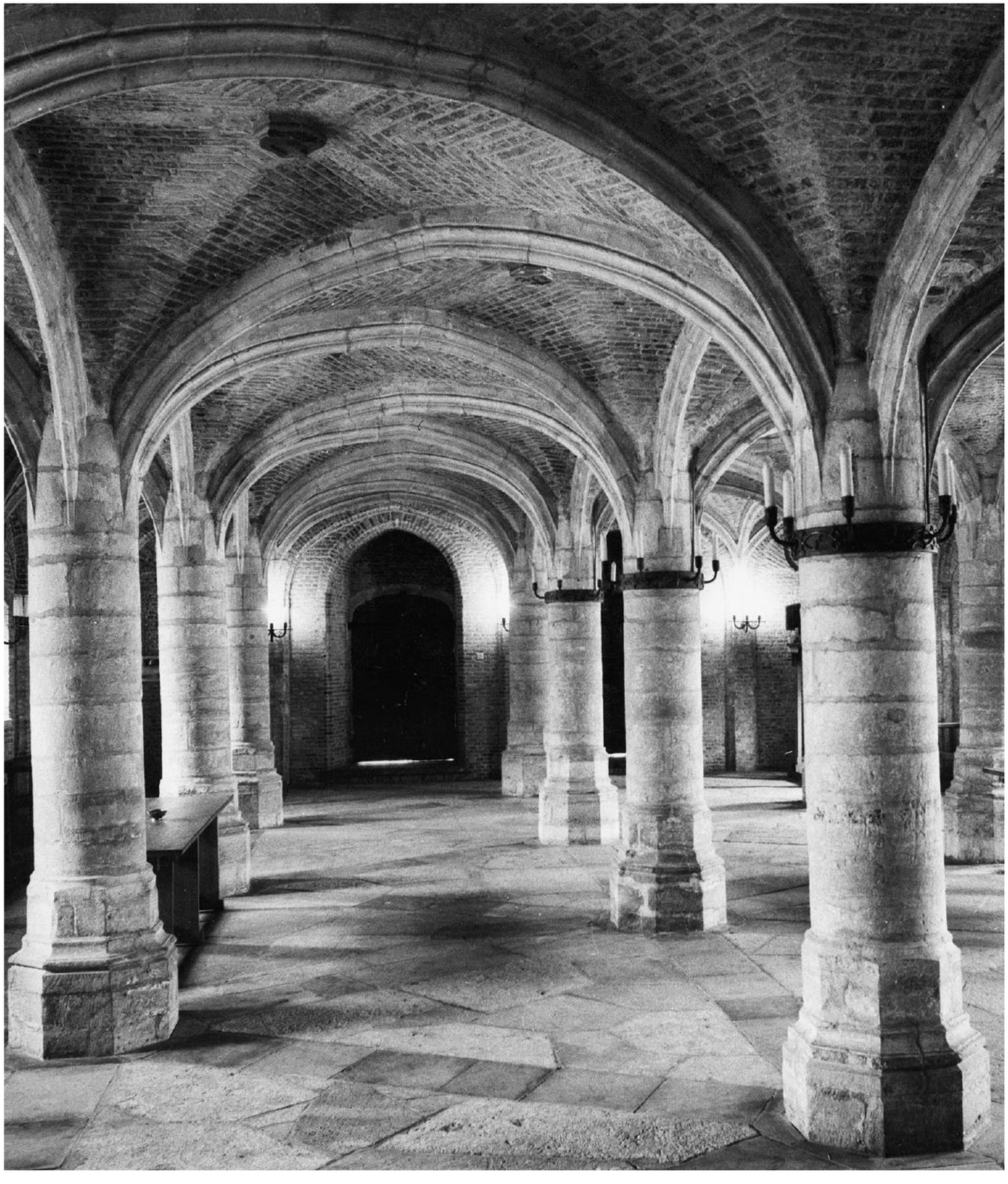
Ruimte registratuur net na de restauratie.

Nieuwe raadzaal op de zolder (foto 1962).

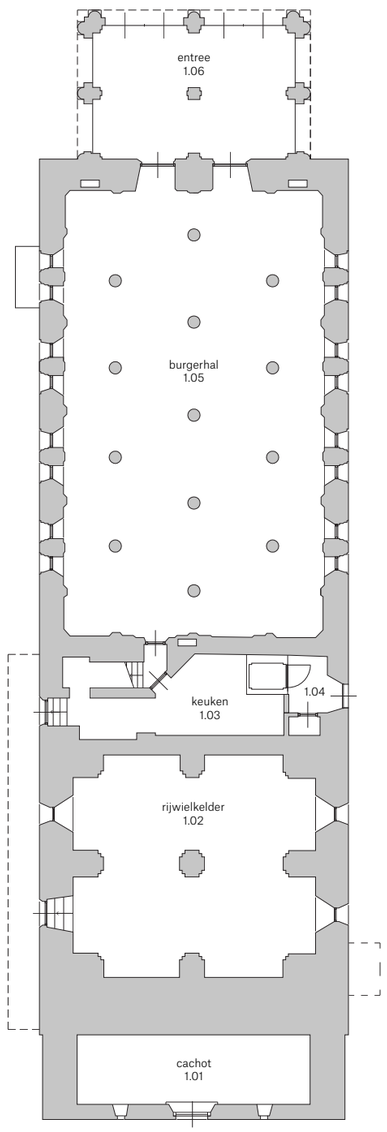

Olivetti

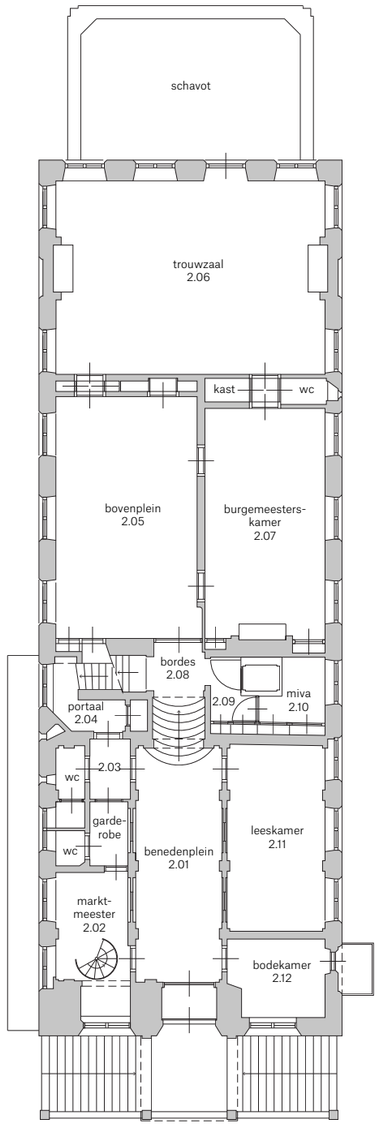

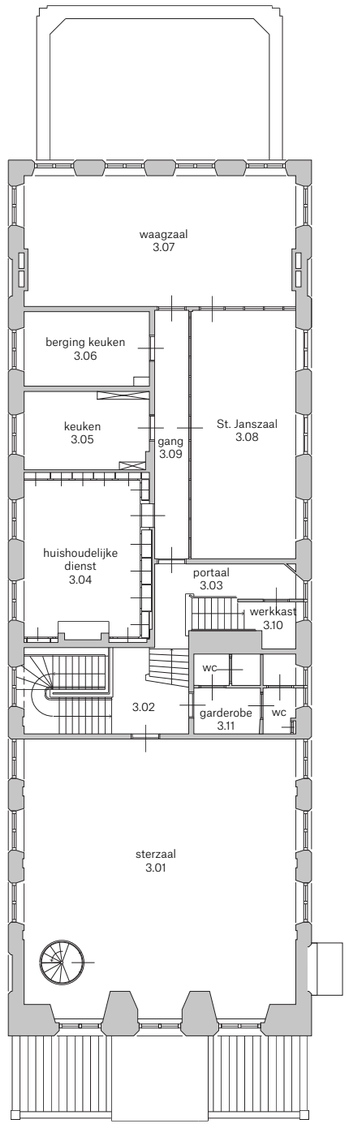
HUIDIGE SITUATIE

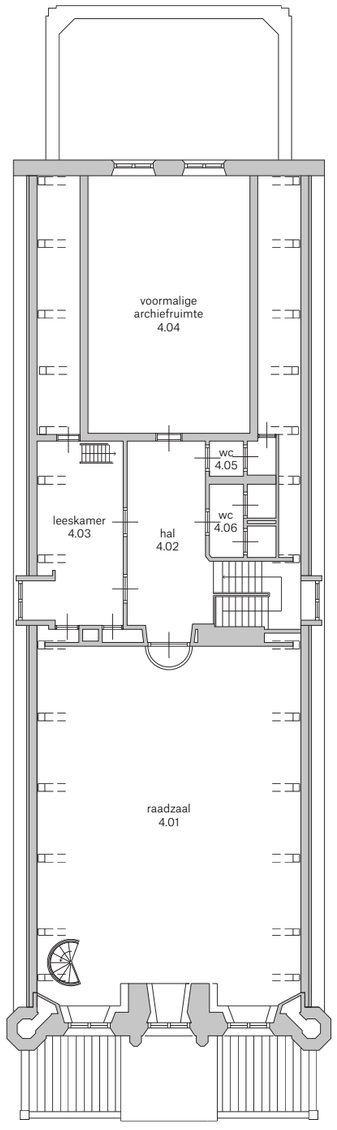
onderverdieping

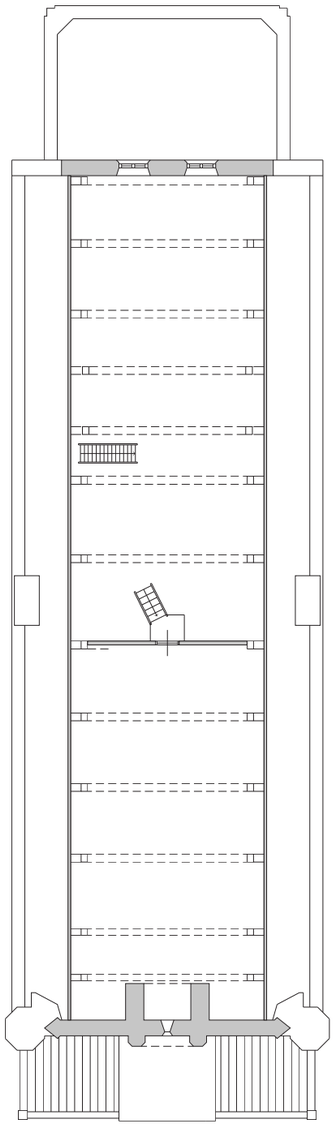
bel-etage

verdieping

zolder

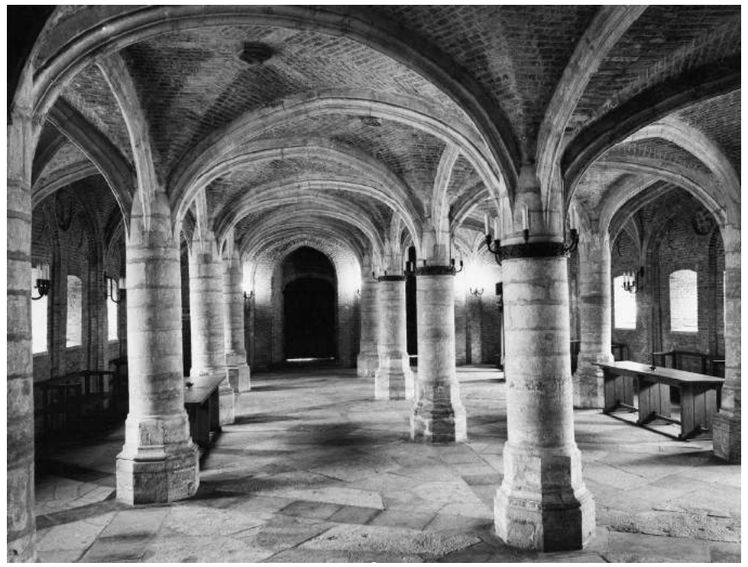
kap

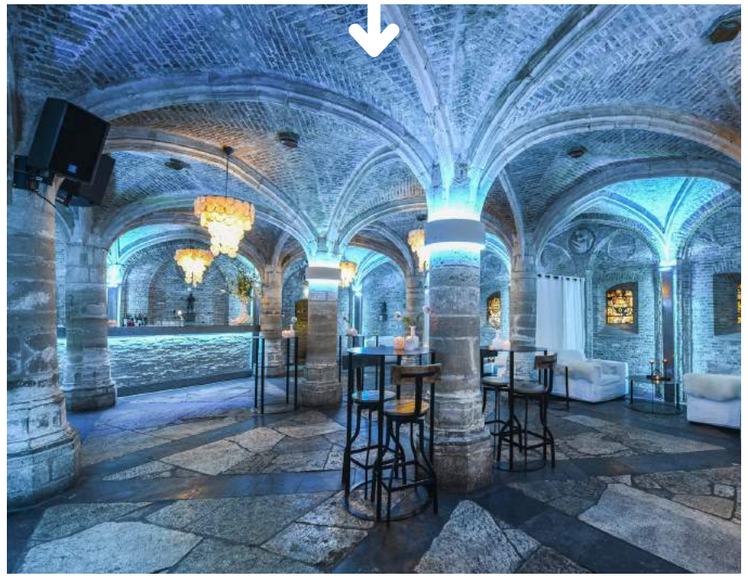
VAN 'GESAMTKUNSTWERK' NAAR EEN WAT VERTROEBELD BEELD

Net na de restauratie was de typistenruimte het toonbeeld van moderniteit; wand, vloer, plafond en meubilair vormden één geheel, een 'gesamtkunstwerk'. Nu vertroebeld de mix aan kunst/kitsch/oud/nieuw de onderliggende kwaliteiten.

In de burgerhal beleef je de middeleeuwen. Tijdens de restauratie is de ruimte, met uitzondering van de vloer, teruggebracht naar het oorspronkelijke tijdsbeeld. Het huidige decor en de verlichting verstoort dit echter enorm.

De burgemeesterskamer, raadszaal, boven- en benedenplein vertegenwoordigen de 17e eeuwse verbouwing van het stadhuis. Deze stijlkamers zijn soms echter zodanig verkild en versoberd dat de oorspronkelijke sfeer verdwenen is.

KANSEN OM TIJDSLAGEN TE VERSTERKEN

De verbinding tussen burgerhal en marktplein is dan wel transparant, toch vormt dit geen vriendelijke entree.

De rijwielkelder is een prachtige historische ruimte die nu slechts gebruikt wordt voor opslag.

Het benedenplein is in de loop der tijd steeds donkerder geworden door het plaatsen van de tussenwanden, en door de oorspronkelijk open bogen (voorzien van traliewerk) dicht te zetten. Na de restauratie zijn aan de westzijde toiletten geplaatst waardoor er van die kant helemaal geen licht meer in de ruimte komt. Daardoor is het benedenplein in plaats van een open, publiek en licht plein een hal geworden die bijna doet denken aan de hal van een privé woonhuis.
De inpassing van toiletten en garderobe heeft ook storende aansluitingen van de nieuwe wanden op de oude pilasters van het het 17e eeuwse interieur opgeleverd. Hier zien wij een grote kans om de kwaliteiten van het verleden beter voor het licht te brengen en de 17e eeuwse tijdslaag te versterken.

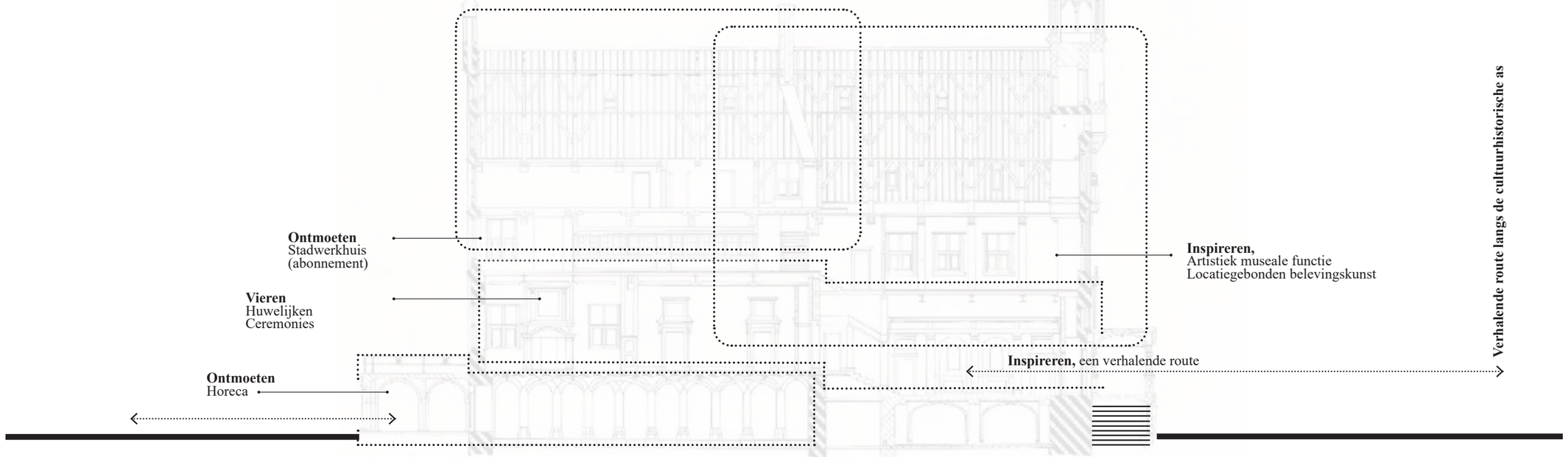
SCHETSVISIE HERBESTEMMING

EEN STADHUIS VOOR IEDEREEN

VAN HOUTSKOOLSCHETS ...

Hoe?

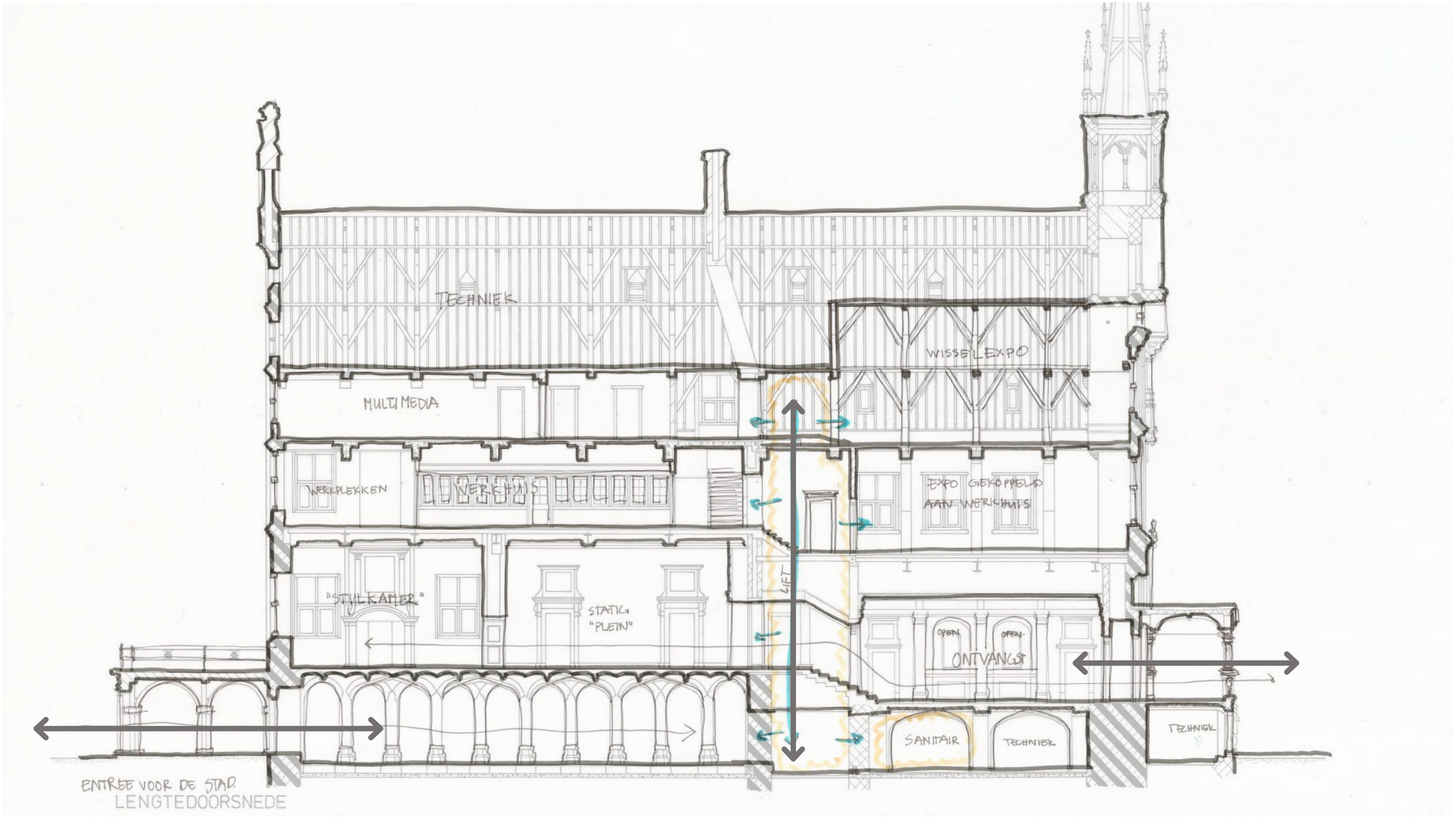
+ ***Ontmoeten*** een laagdrempelige publieksfunctie
+ ***Inspireren*** een artistiek culturele functie
+ ***Vieren*** een ceremoniële functie

Plan van aanpak - **Herbestemming Stadhuis**

... NAAR SCHETSVISIE

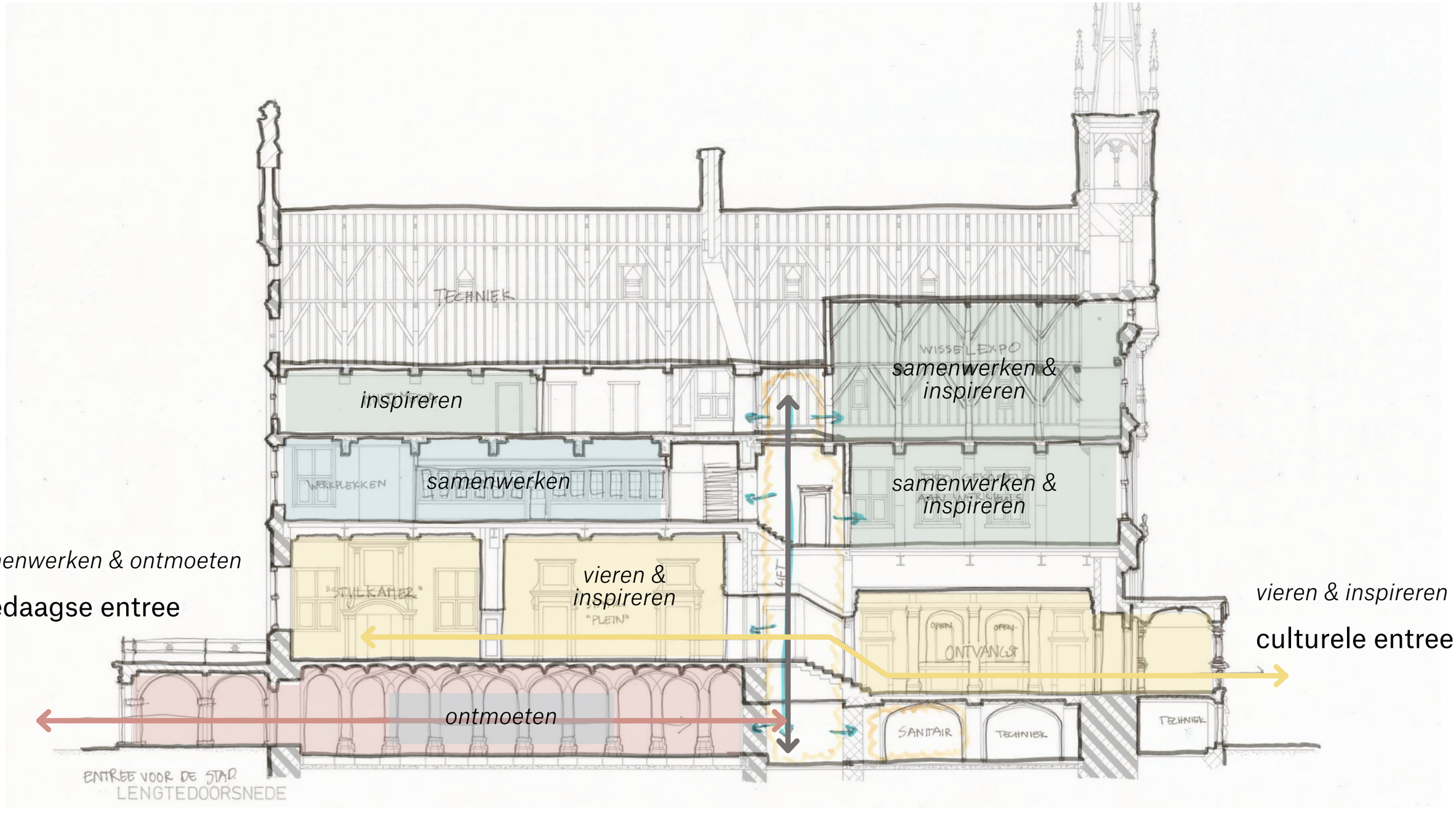
2 entrees, 1 verbindende schakel

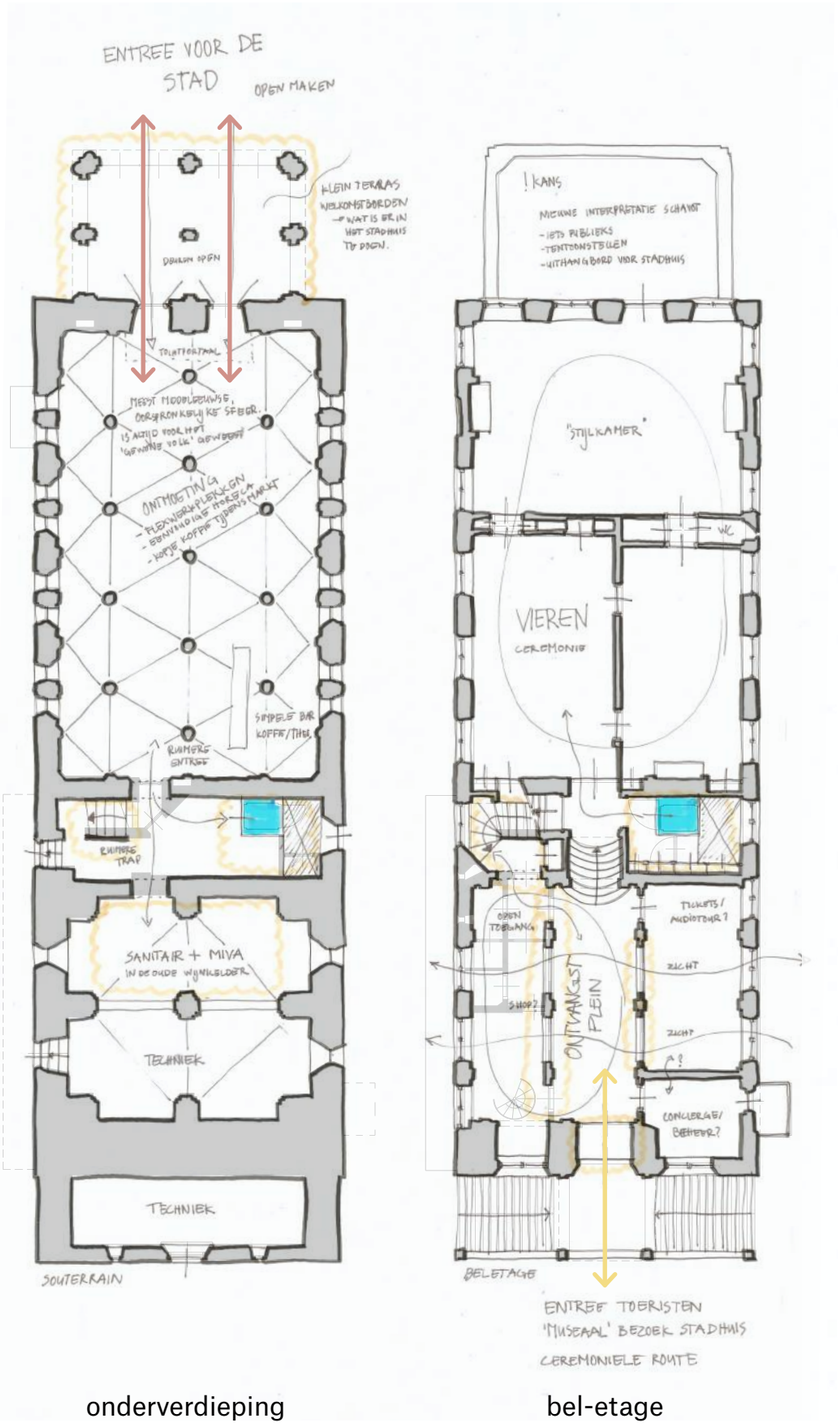
LENGTEDOORSNEDE

... NAAR SCHETSVISIE

2 entrees, 1 verbindende schakel

VOORGESTELDE INGREPEN PER VERDIEPING

onderverdieping | bel-etage | verdieping | zolder

Ingrepen:

1. Betere verbinding marktplein - schavot - burgerhal voor een laagdrempelige entree.

2. Nieuwe lift van onderverdieping tot zolder.

3. Inpassen sanitair in huidige rijwielkelder.

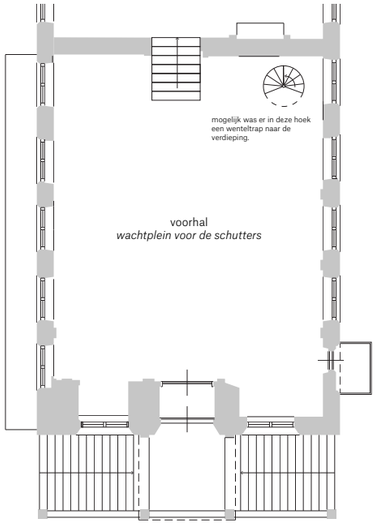
4. Verbeteren trap van burgerhal naar benedenplein.

5. Lichtinval en zichtlijnen in benedenplein herstellen zodat een lichte ontvangstruimte ontstaat.

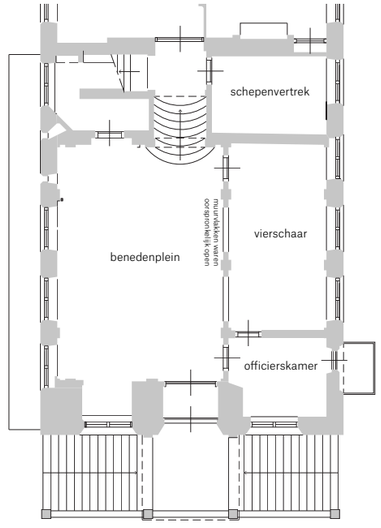
6. Vervangen sanitair door nieuwe lift. Vernieuwen keuken en plaatsen nieuw sanitair t.b.v. het 'werkhuis'.

7. Deel van de raadzaal op de zolder gebruiken voor inpassen van lift en bergruimte.

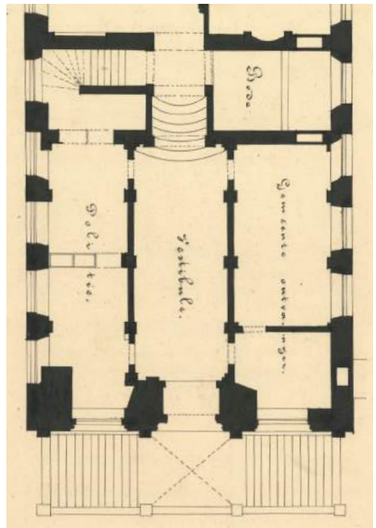
HET CEREMONIEEL BINNENKOMEN

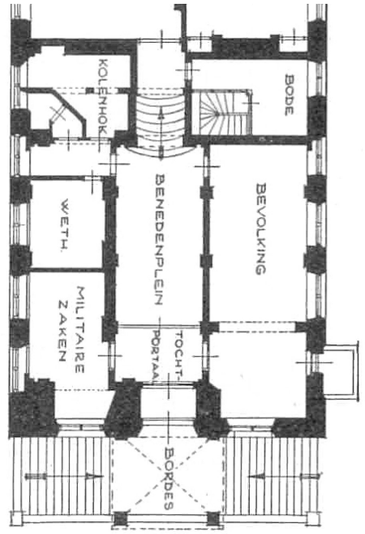
Reconstructie situatie
15e eeuw

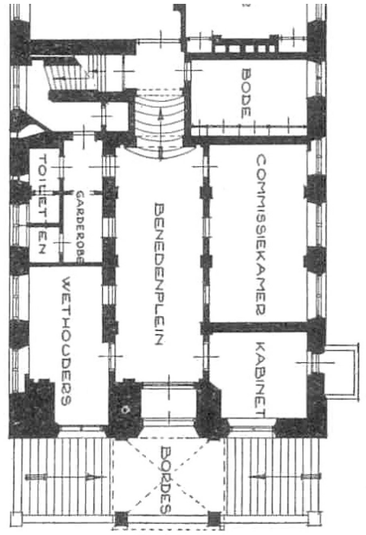
Reconstructie situatie
17e eeuw

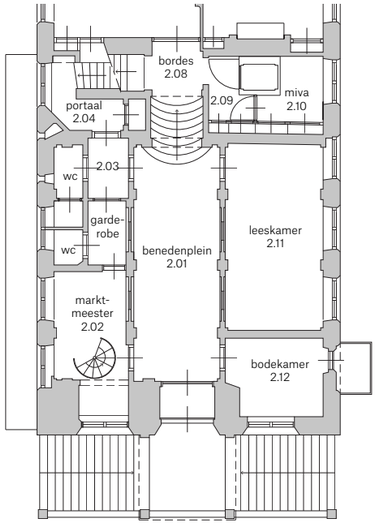
Situatie in 1877

Situatie voor de restauratie
omstreeks 1940

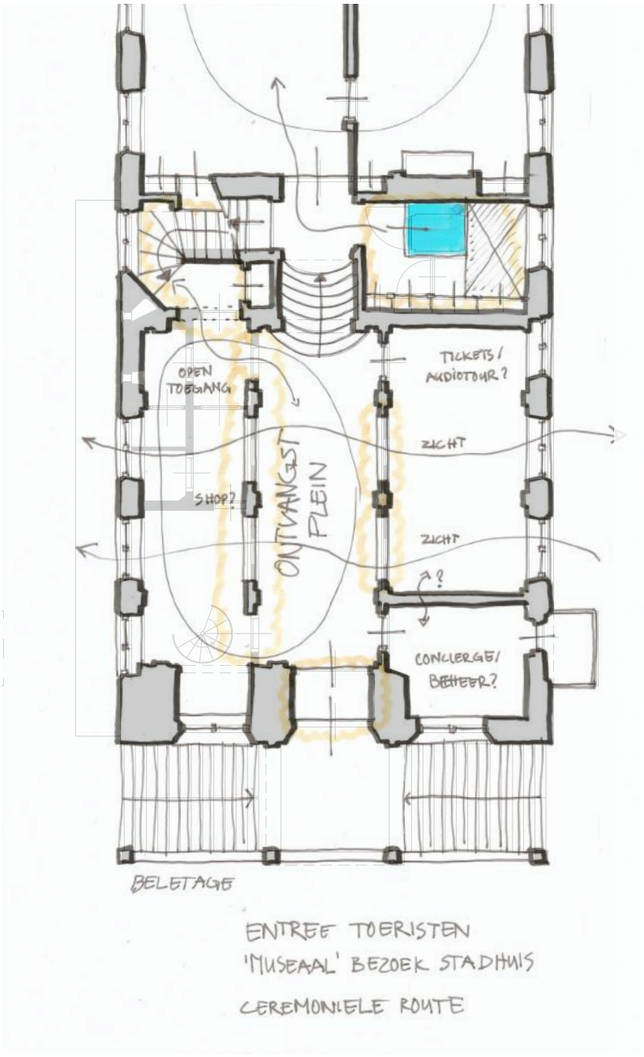
Restauratie door Van der Steur
in 1947-1952

Huidige situatie

Openheid en transparantie waren lange tijd kernwaarden van het benedenplein, omdat hier de plaats was waar ook de openbare rechtspraak plaatsvond. In de loop der tijd werd het plein steeds meer een vestibule of hal, van privé kantoren voor wethouders en ambtenaren tot sanitair en een garderobe. Nu het Stadhuis weer volledig gebruikt gaat worden als een publiek gebouw, ligt hier weer een kans om van het benedenplein een open, lichte en uitnodigende publieke entree te maken, passend bij het gebouw.

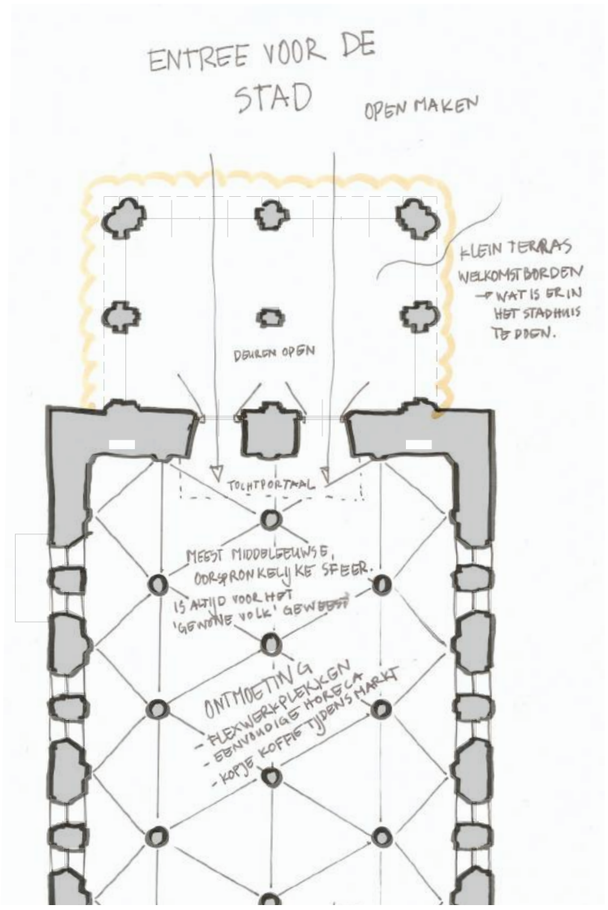
DE CULTURELE ENTREE

Door delen van muren/muurvlakken in het benedenplein weer open te maken kan het licht weer van twee kanten de ruimte binnenstromen waardoor een ontvangstruimte ontstaat die past bij de oorspronkelijke opzet en kwaliteiten van het stadhuis. *'Een entree waar de belofte wordt ingelost die het Stadhuis van buiten maakt'*

HET ALLEDAAGS BINNENKOMEN

De zichtbaarheid van de 'alledaagse' entree onder het schavot kan vergroot worden door middel van een drietal zaken:
- De bestrating tussen Waag en Stadhuis laten doorlopen tot onder het schavot en in de burgerhal.
- Gebruik maken van een terrassfunctie voor de horeaca in de burgerhal, evt. aangevuld met signing.
- Het schavot dat bijna altijd leeg staat gebruiken voor een passende kunstuiting/aandachtstrekker, fotomoment hier verbeeld in de vorm van een trap die door veroordeelden werd gebruikt om het schavot te beklimmen

AUDITE ET ALTERAM PARTEM

VAN
HOOGEVEST
ARCHITECTEN

Westsingel 9
3811 BA Amersfoort
033 4631705
bureau@vanhoogevest.nl